

معرفیهای گزارشی

بیچ کلیات

• احکام نجوم

ترجمه المدخل الی علم احکام النجوم
مترجم ناشناخته، تصحیح جلیل اخوان
زنجانلی. (چاپ اول: تهران، دفتر
نشر میراث مکتوب، شرکت انتشارات
علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵). ۲۸۲ ص،
وزیری.

علم نجوم به عنوان قدیمترین دانش بشر
شناخته می شود، این علم تقسیم می شود به
«علم هیأت یا ریاضیات نجوم» و «علم احکام
نجوم». و در هر دو موضوع کتابهای مختلفی
نوشته شده و کتاب حاضر جمع بین هر دو
بحث نموده است.

حسن بن علی قمی از دانشمندان قرن چهارم
کتاب «المدخل الی احکام النجوم»
را نوشت و مترجمی - ناشناخته - آن را ترجمه
کرده است. این کتاب دارای ۵ مقاله
در باره: افلاک، کواکب، تقویم، مناظرات
کواکب، مازجات و احکام نجوم است.
جدولها و شکلهای متنوع بر فایده های
کتاب افزوده است. مصحح محترم نیز
مقدمه ای سودمند در ۱۲۰ صفحه در باره
این علم و مؤلف و مترجم و نسخه های
خطی کتاب نوشته است. مطالعه این کتاب
برای اطلاع از مباحث نجومی بسیار مفید
است.

بیچ قرآن و حدیث

• معیارهای اقتصادی در تعالیم وضوی

محمد حکیمی. (چاپ دوم: قم، مرکز
انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶).
۴۴۷ ص، وزیری.

در این کتاب در ضمن بخشهای دوازده گانه به
بحثهایی چون اصل مالکیت، حدود و شرایط
مالکیت، پدیده فقر، علل و عوامل فقر و ...
پرداخته شده است، از این کتاب بهنگام نشر
چاپ اول آن سخن گفته ایم (شماره ۹/۷۱).

• التصحیف

أسطیری جمال. (چاپ اول: ریاض،
۱۴۱۷). ۵۵۰ ص، وزیری.

این کتاب کوششی در شناخت «تصحیف» و
اقسام آن و تلاشی که فقیهان و محدثان در
رویاروییها با آن انجام داده اند. در باب اول با
عنوان احکام تصحیف از تعریف و اقسام
تصحیف سخن رفته است، و در باب دوم از
تصحیف و اثر آن در حدیث، باب سوم ویژه
تصحیف است و اثر آن در فقه، و در باب
چهارم تلاش محدثان در رویارویی با
تصحیف و حل مشکل تصحیف در روایات
گزارش شده است.

• واژه های اخلاقی از اصول کافی

ابراهیم پیشوایی ملایری. (چاپ پنجم: قم،
مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی،
۱۳۷۶). ۱۸۴ ص، رقیعی.

مؤلف برخی از موضوعات اخلاقی را

برگزیده و براساس حروف تنظیم کرده و
روایاتی از اصول کافی را ذیل آن عنوان
گزارش کرده است. آداب مجلس، احترام به
مؤمن، خودبینی و عجب، زهد، دوستی دنیا
و حرص بر آن و ... ترجمه روایات در متن و
متن عربی آنها در ذیل صفحات آمده است.

• یک مناظره علمی

محمد صادق نجمی. (چاپ دوم: قم، بنیاد
معارف اسلامی، ۱۳۷۵). ۲۰۷ ص، رقیعی.
براساس ستنی حسنه و شیوه ای پسندیده که
هماره در میان عالمان و پژوهشگران جاری
بوده است، علامه قاضی خضری، از عالمان
بزرگ کردستان از دانشمند ارجمند حضرت
آقای نجمی امام جمعه خوی درباره حدیث و
مسائل مرتبط با آن سؤلهایی طرح کرده اند،
که پاسخ آن سؤلهاسپس از ارسال به آن
بزرگوار به صورت این کتاب درآمده است.

چگونگی احادیث مسند احمد بن حنبل، چرا
نقل نشدن روایت از اهل بیت (ع) در صحیفه،
صحابه از دیدگاه شیعه و ... از جمله مطالبی
است که در این کتاب آمده است.

• آیین بندگی و نیایش

احمد بن فهد حلی - ترجمه غفاری ساروی.
(چاپ اول: قم، بنیاد معارف اسلامی،
۱۳۷۵). ۶۴۰ ص، وزیری.

ترجمه ای است از کتاب بسیار ارجمند «عدة
الداعی» جمال سالکان، اسوه فقیهان، احمد
بن فهد حلی.

مؤلف بزرگوار کتاب را در یک مقدمه شش باب و یک خاتمه سامان داده است، مقدمه در تعریف دعا است و ابواب درباره تشویق به دعا، اسباب اجابت، اوصاف دعاکننده، چگونگی دعا، ذکر، تلاوت قرآن، اهمیت تقوا و ترک گناه در اجابت دعا و خاتمه درباره اسماء حسناى الهی.

تمام مطالب براساس روایات معصومان(ع) گزارش شده است و مترجم محترم کوشیده است روایات را ضمن حفظ اصالت متن با نثری روان و خوانا به پارسی بازگرداند. متن روایات نیز همراه ترجمه آمده است.

• پیام امام

ناصر مکارم شیرازی. (چاپ اول: تهران، دارالکتب الإسلامیه، ۱۳۷۶). ۶۶۳ص، وزیری.

شرحی است جامع، گویا بر کتاب عظیم و ارجمند «نهج البلاغه» بر این کتاب شرحهای فراوان به زبانهای مختلف نگاشته شده است و این شرح با اطلاع و آگاهی از شرحهای مهم پیشین می‌کوشد با بیانی روشن آموزه‌های والای علوی را برنماید و در شناخت نهج البلاغه فروغی بیشتر و بیشتر افکند، در این مجلد بیست خطبه شرح شده است.

در شرح خطبه به مناسبت‌های تاریخی آنها توجه می‌شود، و در تبیین و شرح آن واژه‌ها برای دستیابی به معانی استوار آنها بازشناسی می‌گردد، خطبه اوّل که سرشار است از حقایق والای توحیدی بخش عظیمی از این مجلد را بر گرفته است. این شرح همانند دو تفسیر ارجمند «نمونه» و «پیام قرآن» با نظارت و هدایت مستمر حضرت آیت الله مکارم و همکاری گروهی از فاضلان سامان می‌یابد.

• نزهة الزاهد

بکوشش: رسول جعفریان. (چاپ اول: تهران، اهل قلم، دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۶). ۳۶۵ص، وزیری.

کتابی است ارجمند که دعاهای منقول و مأثور از امامان(ع) را در مناسبت‌های سال و ماه و روزها و نیز تعقیبات نماز گزارش کرده است. مؤلف - که متأسفانه ناشناخته است - افزون بر آوردن دعاهای توضیحاتی درباره دعاهای نیز آورده است. این توضیحات که غالباً ترجمه آموزه‌های ارجمند معصومان(ع) است، با نثری پیراسته و شیرین گزارش شده است. کتاب از جمله آثار برجای مانده از قرن شش و یاهفت و از کهنترین متون دعایی شیعه است و ...

• اهل البيت فى الكتاب والسنة

محمد محمدی ری شهری. (چاپ اول: قم، دارالحدیث، ۱۳۷۵). ۶۴۴ص، وزیری.

این کتاب در چهارده بخش گزارش آیات و روایات است در شخصیت و سیره امامان(ع)، معنای اهل بیت، شناخت اهل بیت، ویژگیهای اهل بیت، دانش اهل بیت، اخلاق اهل بیت، وصایا و سفارش اهل بیت، حقوق اهل بیت، حب و بغض اهل بیت، غلو در حق اهل بیت، دولت اهل بیت از جمله عناوینی است که درباره آنها روایات براساس منابع و مصادر حدیثی و مستند به منابع فریقین گزارش شده است.

• غریب القرآن

زید بن علی، محمد جواد حسینی. (چاپ دوم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۷۳۶ص، وزیری.

غریب القرآن زید بن علی از کهنترین کتابهایی است در باب تفسیر واژگان قرآن نگاشته شده است محقق محترم این کتاب را با دو اثر تفسیری دیگر آن شهید بزرگ آل علی(ع) تصحیح و تحقیق کرده است. بهنگام نشر چاپ اوّل درباره این تفسیر و اهمیت آن سخن گفته ایم و در کاستی که داشته است یاد کرده ایم که در این چاپ آن کاستی زدوده شده است. (شماره ۹۲/۲۵).

• مناهج المفسرین (القسم الأول)

مصطفی مسلم. (چاپ اول: ریاض، دارالمسلم، ۱۴۱۷). ۱۸۹ص، وزیری. مؤلف در این کتاب از تفسیر صحابه سخن گفته است، و از میان مفسران صحابه، عبدالله بن عباس، عبدالله بن مسعود و ابی بن کعب را برای بحث انتخاب کرده است. وی در بحث از مفسران یاد شده، به شرح حال، شخصیت و شیوه تفسیری آنها بتفصیل پرداخته است.

• العسّس فی تفسیر سورة عبّس

سید مصطفی شریعت موسوی اصفهانی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دارالتفسیر، ۱۴۱۷). ۴۵۸ص، وزیری. تفسیری است مفصل از آیات سوره عبس، می‌دانیم که در شأن نزول سوره و فاعل واژه عبس میان مفسران اختلاف است، بسیار از مفسران عامه بلکه تمام آنها «رو ترش کننده و روی گرداننده» را پیامبر دانسته‌اند؛ و قریب به اتفاق مفسران شیعه غیر پیامبر. مؤلف به تفصیل آراء را آورده و به نقد دیدگاه مفسران عامه پرداخته است و به مناسبت بحثی درازدامن پی افکنده است. درباره عصمت انبیاء(ع) و نیز بحثی مفصل درباره عظمت، عصمت و شخصیت و فضایل زهرا سلام الله علیها و ...

• قیس من تفسیر القرآن

السید محمد تقی الخوی. (چاپ اول: قم، التوحید للنشر، ۱۴۱۷). ۲۸۶ص، وزیری.

تفسیری است کوتاه از آغاز قرآن تا آیه ۸۷ سوره بقره. مؤلف شهید - که رضوان الهی بر او باد - ابتدا واژه آیات را شرح می‌کند و آنگاه اعراب آنها را تبیین می‌کند، و سپس به تفسیر آیات می‌پردازد. نشر کتاب روان و تکیه مؤلف بر آیات قرآن در تفسیر آیات و تدبّر در فضای آیات برای تبیین معانی آیات ستودنی است.

۱۱-۷. در شناخت آیات علوی، کیفیت خلق آدم (ع) بعثت رسولان تحقیق در آیات آفاقی و ...

بیع فقه

• المرئیه والمحقق السیاسیه فی الإسلام

مجید محمود أبو حجر. (چاپ اول):

ریاض، مکتب الرشید، (۱۴۱۷). ۵۸۲ص، وزیری.

مؤلف در دو بخش کلی کتاب را سامان داده است، در بخش اول در ضمن فصلهایی از حقوق سیاسی زن در قوانین امتهای مختلف بحث کرده است و در بخش دوم از حقوق سیاسی زن در نظام فکری اسلامی. در این بخش ابتدا مؤلف از حکومت و ولایت از تفکر اسلامی بحث کرده و آنگاه بحثهایی چون زن و رهبری، زن و وزارت، زن و داوری، زن و انتخاب، زن و کارگزاری در بخشهای مختلف را به بحث نهاده است.

مؤلف بر این باور است که زن نمی تواند رئیس حکومت باشد و وزارت و قضاوت و نمایندگی مجلس را نیز بر زن روا نمی داند اما کارگزاری در حکومت را می پذیرد.

• صلاة الجمعه تاریخیه و فقهیه

کاظم الجابری. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی). ۱۴۴ص، رقی.

پژوهشی است سودمند درباره نماز جمعه بلحاظ تاریخی و فقهی؛ مؤلف کتاب را در دو فصل نگاه داشته است. در فصل اول از سیر تاریخی نماز جمعه سخن گفته است و در فصل دوم مباحث فقهی مرتبط با آن، مانند اینکه آیا برگزاری نماز جمعه مشروط به زمان حضور امام معصوم است یا نه؟ فقیه می تواند نماز جمعه اقامه کند یا نه؟ ...

• احکام ما و کودکان

تهیه و تنظیم از: خانه کودک. (چاپ اول: قم، دفتر نشر الهادی، (۱۳۷۶). ۳۵۸ص، وزیری. در این کتاب، احکام و فتاوی مرتبط با

تفسیری» و «نمونه ای از واژه ها و برابری های قرآنی و تفسیری فارسی» با توجه به ویژگیهای یاد شده، بهره دهی آن را افزون ساخته است.

• کتابنامه بزرگ قرآن کریم

محمد حسن بکایی. (چاپ اول: تهران، مرکز فرهنگی قبله، (۱۳۷۶). ۵۳۷ص، وزیری.

پنجمین مجلد از مجموعه عظیمی است که پیشتر از چگونگی آن سخن گفته ایم (شماره ۶/۳۷) این شماره با نفا آغاز می شود و در تفسیر سوره های قرآنی تا کتابهایی که عناوین آنها با (ف) آغاز می شود ادامه می یابد، آخرین کتاب معرفی شده در این جلد کتابی است با عنوان «تفسیر سوره فیل».

• التفسیر المبین

محمد هودی. (چاپ اول: قم، انتشارات ذوالقربی، (۱۳۷۶). ۶۵۷ص، وزیری.

تفسیری است ارجمند، سودمند، مختصر همراه با فهرس موضوعی. متن قرآن در بالای صفحات چاپ شده و در حواشی توضیحات مختصری آمده است و در پانوشتها از آیات موضوعاتی برگزیده شده و در توضیح تفسیر آن روایات کوتاه و گویایی گزارش شده است، بدین سان افزون بر هفت هزار موضوع قرآنی با روایات توضیح داده شده است.

و حدود ۵۰۰۰ حدیث کوتاه نقل شده است، و در پایان فهرست موضوعات تفسیر و نیز فهرست موضوعات استخراج شده از آیات گزارش شده است.

• تفسیر المحيط الأعظم ج ۲

السید حیدر الأملی، محسن الموسوی. (چاپ اول: تهران).

مجلد دوم از تفسیر عرفان و تأویلی عارف بلندپایه تشیع سید حیدر عاملی است. وی مقدماتی را بر اساس مبانی عرفانی تنقیح کرده است تا بر آن مقدمات به تفسیر آیات قرآن به پردازد. در این مجلد در ادامه بحثهای پیشین، ادامه باب ششم است و ابواب

• پرسش و پاسخهای در شناخت

تاریخ و علوم قرآن

مجید معارف. (چاپ اول: تهران، انتشارات کویر، (۱۳۷۶). ۲۹۳ص، وزیری.

این کتاب در دو بخش تدوین شده است، در مقدمات با عنوان «جایگاه قرآن در روایات اسلامی» روایاتی ارائه شده است، آنگاه بخش اول است با عنوان کلیاتی درباره قرآن و تاریخ آن» با عناوین «نامها و عناوین قرآن»، «وحی و نزول قرآن»، «جمع و تدوین قرآن» و ... در این بحثها طرح سؤال است و پاسخ سئوالها. بخش دوم ویژه علوم قرآنی است، مانند قرائت، تجوید، اسباب نزول، محکم و مشابه، معجزه و اعجاز قرآن است.

• بخشی از تفسیری کهن به پارسی

تحقیق آیت الله زاده شیرازی. (چاپ اول: تهران، مرکز فرهنگی قبله/ دفتر نشر میراث مکتوب، (۱۳۷۵). ۳۳۴ص، وزیری.

تفسیری است کهن و ارجمند، با صبغه ادبی. این تفسیر را می توان از منابع ارزشمند زبان فارسی به شمار آورد. آغاز و انجام نسخه افتاده است، از این روی نه تاریخ نگارش آن معلوم است و نه مؤلف آن، اما با توجه به شیوه کلی نگارش و همسانی آن با آثار مشهور سده های آغازین بویژه گونه های زبانی منطقه خراسان می توان حدس زد که تفسیر در حوزه هرات نگاشته شده و تاریخ تألیف آن حدود قرن چهارم است، و این نکته ای است که محقق مصحح فاضل بر آن تأکید کرده است.

او در برگرداندن آیات قرآنی و انتقال مضامین والای آن در قالب واژه های فارسی بسیار کوشیده و در این جهت از آثار ادبی و اشعار عرب استفاده کرده است، در کنار این همه به احادیث و اقوال بزرگان نیز استشهاد کرده است. محقق در ضمن مقدمه سودمندی درباره کتاب و ویژگیهای آن بحث کرده است، و در پایان با دو فهرست کارآمد «نمونه از واژه ها و برابری های فارسی قرآنی و

کودک؛ مطالعه و بررسی رساله های عملیه مراجع عظام شیعه (ره) استخراج، تنظیم و عرضه شده است.

گردآورندگان به مسائل مستحدثه نیز توجه داشته اند از این روی فتوای فقها را در مسائلی مانند، رشد جمعیت مسلمانان، کنترل نسل و مسائل تازه به وجود آمده تفحص کرده، یافته و گزارش کرده اند. بهر حال کتاب مجموعه ای است سودمند.

نتیج فلسفه و کلام

• عقل و عشق یا مناظرات خمس

صائن الدین علی بن محمد ترکه اصفهانی، تصحیح: اکرم جودی نعمتی. (چاپ اول: تهران، اهل قلم، دفتر نشر میراث مکتوب). ۲۱۸ص، وزیری.

این رساله بحثی است از چمنند در باب عقل و عشق، به روش عارفان در قالب داستانی دلنشین و متأثر از داستانهای رمزی فیلسوفان و عارفانی چون ابن سینا و سهروردی.

نشر صائن الدین، نشری آهنگین و موزون است، بدین سان وی این رساله را همراه با انواع صور خیال از تشبیه، استعاره، کنایه و... سامان داده است. مناظره «اصحاب شیخ عقل» و «اعوان سلطان عشق» در آمد و شد و پیامهایی که مبادله می شود و ابتدا از سوی عشق آغاز می شود. در باب عقل و عشق این کتاب خواندنی است.

• فرشتگان

علیرضا رجایی تهرانی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۲۳۲ص، وزیری.

این کتاب پژوهی قرآنی، روایی و عقلی درباره فرشتگان است؛ در فصل اول حقیقت فرشتگان به بحث نهاده شده است؛ و در فصل دوم از اوصاف فرشتگان سخن رفته است. اصناف و مراتب فرشتگان در فصل سوم آمده است. وظایف فرشتگان در فصل چهارم بحث شده است.

• الوجیز فی الإمامة والولاية

احمد حسین یعقوب. (چاپ اول: بیروت، الغدیر، ۱۴۱۷). ۳۲۰ص، وزیری.

مؤلف در چهار باب کتاب را سامان داده است. در باب اول از مفهوم امامت و ولایت در شریعت اسلامی و تاریخ سخن گفته است، و در باب دوم از چگونگی گزینش امام، و حاکمیت وی. در باب سوم از امامت و ولایت پس از رسول الله (ص) سخن گفته و آنگاه در باب چهارم مواضع جریانهای مختلف را در برابر حق خلافت و خلافت حق نمایانده است. نگاه آقای احمد حسین یعقوب نگاهی است نو و هوشمندانه به جریانهای شکل گرفته در آستانه رحلت رسول الله (ص) بویژه در باب اول.

• الحقیقه الضامه

الشیخ معتصم سید احمد. (چاپ اول: قم، بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۷۶). ۴۴۰ص، وزیری.

مؤلف از نویسندگان و عالمان سودان است، که پس از تأمل و دقت در منابع و معارف اسلامی مذهب اهل بیت (ع) را پذیرفته است و در عنوان فرعی کتابش نوشته است «رحلتی نحو مذهب آل البیت» و این کتاب گزارش این چگونگی است. فصل اول زندگانی خودنوشت اوست، و در فصل دوم نقد احادیثی آمده است که در فضیلت خلفاء رقم زده است. در فصل سوم «تقلین» را بررسی کرده و به نقد شبهات مخالفان پرداخته است. ولایت علی (ع) در قرآن و شورا و چگونگی آن از دیگر بحثهای کتاب است، بحث مؤلف از افشای وارونه سازیهای مورخان و محدثان خواندنی و جالب است در فصل هفتم. سپس چگونگی شکل گیری مذاهب اربعه است و در نهایت نقد و هابیت. کتاب بر روی هم اثری است خواندنی.

• رسائل فارسی

حسن بن عبدالرزاق لاهیجی. (چاپ اول: تهران، مرکز فرهنگی قبله/ دفتر نشر میراث

مکتوب، ۱۳۷۵). ۳۴۰ص، وزیری.

مجموعه ای است از شش رساله در مسائل کلامی، فلسفی اخلاقی و فقهی، رساله اول با عنوان آئینه حکمت داوری است بین فیلسوفان و متکلمان؛ رساله دوم بحثی است مختصر درباره اصول پنجگانه دین؛ رساله سوم ترجمه ای است آزاد از کتاب ارجمند کشف الریبه فی احکام الغیبه، رساله چهارم و با عنوان در مکتون نوشته کوتاهی است درباره چرایی قیام امام حسین (ع). رساله پنجم در اثبات رجعت است و رساله ششم بیانگر آداب سفر. مصحح محترم در ضمن مقدمه از شرح حال و آثار مؤلف بحث کرده است.

• النظامیه فی مذهب الإمامیه

محمد بن احمد خواجگی شیرازی. (چاپ اول: تهران، مرکز فرهنگی قبله/ دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۵). ۲۴۰ص، وزیری.

این کتاب مشتمل است بر یک دوره کامل مباحث کلامی با اشاره به آراء عارفان و حکیمان، کتاب در پنج باب سامان یافته است. باب اول در توحید؛ باب دوم در عدل و ابواب دیگر در نبوت، امامت و معاد. محقق محترم در مقدمه ای دراز دامن از عصر مؤلف علت مهاجرت او به هند، انگیزه تألیف کتاب موضوع و مباحث کتاب، شیوه نگارش مؤلف اهمیت این اثر در میان آثار کلامی، زندگانی و آثار مؤلف و شیوه تحقیق به تفصیل سخن گفته است و از جمله نشان داده است که مصنف به شدت تحت تأثیر آراء و اندیشه های کلامی علامه حلی است، محقق افزون بر تحقیق و تصحیح متن و ضبط اختلاف نسخه ها منابع احادیث و اقوال را نیز نشان داده است.

• لماذا اخترت مذهب الشیعه

محمد مرعی الامین الانطاکی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵). ۵۲۰ص، وزیری.

مؤلف - که رضوان الهی جایگاهش باد- از

عالمان بزرگ انطاکیه بود. او پس از تأملها و درنگیستهای بسیار «حق» را باز شناخت و به تشیع گروید. گرایش او به تشیع در آن دیار و حلب تحول بزرگی ایجاد کرد. وی در این کتاب به تفصیل از زندگانی و چگونگی تحول فکری و گرویدنش به تشیع سخن گفته است. و در فصلهایی از کتاب درباره پیوند تشیع با قرآن و سنت و عظمت و اعلمیت علی (ع) و شایستگی امامت امامان (ع) به گستردگی بحث کرده است. آقای عبدالکریم عقیلی احادیث و اقوال منقول در متن را منبع یابی کرده و افزون بر ارائه منابع و مصادر توضیحاتی درباره مطالب متن افزوده است.

• التشیع - مرحله - مقوماته

عبدالله الغریفی . (چاپ اول: قم، سید علی نوری، ۱۳۷۶). ۸۳۹ص، وزیری.

این کتاب پژوهشی است درباره تشیع چگونگی شکل گیری و رشد آن و نیز مبانی فکری و بنیادهای اعتقادی آن. کتاب در سه بخش سامان یافته است، که هر بخش دارای فصلهایی است در فصل اول از آغاز تشیع و مراحل آن سخن رفته است، و در ضمن آن دیدگاههای مختلف در چگونگی شکل گیری تشیع طرح و نقد شده است. فصل سوم این بخش ویژه بحث از امامت است و در ادامه آن چگونگی مواضع متکلمان و مورخان در برابر نصوص امامت تحلیل و نقد شده است.

نقش امامان (ع) در حراست از اصالت مکتب و مبانی تشیع در بخش دوم آمده است، و در بخش سوم از باورها و عقاید و اندیشه های اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و فقهی تشیع بحث شده است. کتاب نظمی دقیق و بیانی روان دارد با نگاهی هوشمندانه به چگونگی شکل گیری جریانها و مواضع نحله مختلف.

• شیخ اخلاق و عرفان

• دوچهرگان

سید محمد حسینی . (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۱۶۸ص، وزیری.

پژوهشی است درباره نفاق و منافقان مؤلف کتاب را نه فصل سامان داده اند. معنای نفاق و خطر آن، نفاق از دیدگاه قرآن کریم. نفاق و منافقان از دیدگاه روایات اهل بیت (ع)، عوامل نفاق، نفاق و سیاست، نفاق اجتماعی، نفاق در خانواده، مجازات شرعی نفاق، درمان نفاق، عناوین فصلهای کتاب است.

• کیمیای سعادت

میرزا ابوطالب زنجانی / تصحیح ابوالقاسم امامی. (چاپ اول: تهران، نشر نقطه / دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۵). ۲۹۰ص، وزیری.

این کتاب ترجمه ای است از «طهارة الأعراق» فیلسوف بزرگ اسلامی ابوعلی مسکویه رازی، با نثری شیرین و روان. می دانیم که مسکویه رازی اخلاق را در این کتاب بر اساس مشرب فیلسوفان نگاشته است، که فضایل چهارگانه را پایه و اساس نیکی می نگرند، عناوین برخی از بخشهای آن که عنوان «گفتار» دارد چنین است: مبادی علم اخلاق، خوی آدمی و پیراستش، خیر و سعادت، عدالت و نمودهای آن، محبت و صداقت، بهداشت روان، بازگردانیدن سلامت به روان و ...

محقق محترم کتاب را بر اساس نسخه ها چاپ شده به سال ۱۳۱۵ و سنجش آن با متن طهارة الأعراق، تصحیح کرده است و تفاوتهای مهم میان متن و ترجمه را در حواشی آورده است.

• سیمای فرزاتنگان

رضا مختاری. چاپ یازدهم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶، ۵۳۲ص، وزیری.

از چاپ اول تا دهم از این اثر چهل هزار نسخه منتشر شده است.

• همه باید بدانند

ابراهیم امینی. (چاپ سیزدهم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۲۰۸ص، رقی.

در این کتاب تمام مباحث اصول و فروع دین با بیانی ساده و نثری روان و خواندنی عرضه شده است. مؤلف کوشیده است مطالب را

در عین سادگی متقن و استوار بنگارد. و در عرضه مطالب از اصطلاحات فنی بهره نگیرد و مطالب سست و مخدوش و شبهه انگیز را بر ساحت کتاب راه ندهد. مطالب کتاب در سه بخش کلی عقاید، اخلاق و فروع دین عرضه شده است. اینگونه تلاشها برای عمومی ساختن فرهنگ دینی بس سودمند است.

• شیخ تاریخ و شرح حال

• میرزا مسیح مجتهد و فتوای شرف

غلامرضا گلی زواره. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۱۸۳ص، رقی.

این کتاب نگاهی است به زندگانی، آثار، شخصیت و تلاشهای اجتماعی و سیاسی فقیه بزرگ میرزا مسیح مجتهد. در فصل اول از زادگاه دوران کودکی، تحصیل، استادان و شاگردان وی سخن رفته است، و در فصل دوم از مرجعیت آن بزرگوار بحث شده است، و در بخش سوم از اوضاع اجتماعی و سیاسی آن روزگار و مواضع وی در قبال مسائل یاد شده. مؤلف برای روشن موضع آن بزرگوار، به مسائل تاریخی اجتماعی و سیاسی آن روزگار پرداخته و چگونگی حضور بیگانگان در کشور و برخورد حکومتها با آنها را نیز روشن ساخته است.

• آقابزرگ تهرانی، اقیانوس پژوهش

محمد صحتی سردودی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). تصویر + ۱۳۴ص، رقی.

این کتاب نگاهی است به زندگانی، آثار، شخصیت و تلاشهای والای کتابشناس بزرگ شیعه علامه شیخ آقابزرگ تهرانی در حراست از میراث والای شیعه، در فصل اول از خردسالی و تحصیلات آغازین آن بزرگوار سخن رفته است. و در فصل دوم از تحصیل، استادان وی و در فصول بعدی اجازه

روایت‌های آن بزرگوار از عالمان شیعه و سنی و آثار ارجمندی گزارش شده است، و آنگاه گزارشی است از تلاش‌های اجتماعی پژوهشی و فرهنگی آن بزرگوار و بالاخره شخصیت والای وی در نگاه هم‌سراهران وی و شخصیت‌های بزرگ اسلامی.

• سرگذشت فلسطین

اکرم زعیتور / اکبر هاشمی رفسنجانی. (چاپ چهارم: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۴۷۰ ص، رقی. بهترین کتابی است که قصه پرغصه چگونگی غصب سرزمین پیامبران را زیر چکمه‌های جلاذدان صهیونیست گزارش کرده است. متن قرار داده‌ها، اعلامیه‌ها، بیانیه‌ها، نامه‌ها، قطعنامه‌ها، مذاکرات، جلسات، اظهار نظرهای بازرسان و ... با نگاهی تحلیلی در این کتاب آمده است.

• دانشوران روشندل

ناصر باقری بیدهندی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۱۸۳ ص، وزیری.

مؤلف در این کتاب شرح حال و آثار کسانی را گزارش کرده است، که با محرومیت از نعمت بینایی با تلاش و کوششی به جایگاه والایی از دانش و موقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی رسیده‌اند.

• الإمام محسن الحکیم

عدنان ابراهیم السراج. (چاپ اول: بیروت، دارالزهراء). ۳۴۸ ص، وزیری.

این کتاب نگاهی است به زندگانی، آثار و شخصیت فقیه بلند پایه تشیع و مرجع عظیم الشان روزگار اخیر آیت الله العظمی سید محسن حکیم. مؤلف در سه باب بحث را سامان داده است. در باب اول از شرح حال، تحصیل و زندگانی شخصی وی سخن گفته است، و در باب دوم از حرکت‌های مهم اجتماعی، فرهنگی و اصلاحی آن مرجع عالیقدر در حوزه نجف.

باب سوم ویژه تبیین مواضع سیاسی وی

است، که مواضع آن بزرگوار را در مقابل حاکمان عراق، جریان‌های سیاسی کشورهای اسلامی، مسأله فلسطین و ... گزارش کرده است. کتاب اثری است خواندنی.

• طبقات المفسرین

احمد بن محمد الأوندوی. (چاپ اول: مدینه، مکتبه العلوم والحکم، ۱۴۱۷).

۵۹۵ ص، وزیری.

این کتاب که گزارشی از زندگانی و آثار مفسران در قرن یازدهم هجری به قلم آمده است، در سنجش با طبقات المفسرین داودی، گو اینکه بلحاظ افراد، کسان بیشتری را یاد کرده است، اما، گزارشها از آن محدودتر است. محقق کتاب آقای سلیمان بن صالح خزی کتاب را براساس تنها نسخه موجود آن که از اصل خط مؤلف استنساخ شده است تصحیح و تحقیق کرده است، او در پانوشتها توضیحاتی درباره مطالب متن آورده و منابع شرح حال رجال را نشان داده است.

• حضرت معصومه و شهر قم

محمد حکیمی. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی). ۱۳۵ ص، پالتویی.

این کتاب در سه بخش به قلم آمده است. در بخش اول از حضور اسلام در ایران و زمینه‌های اسلام‌گرایی ایرانیان سخن رفته است؛ و در بخش دوم از هجرت حضرت معصومه (ع) به ایران و زمینه‌ها و آثار آن. بخش سوم ویژه شهر قم است، و سیمای مادی و معنوی آن و ارائه پیشنهادی برای دگرگونی نظام ظاهری و باطنی شهر و معیارهای این دگرگونی.

• شمشیر و سیاست

صالح الوردانی. (چاپ اول: قم، بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۷۵). ۳۴۳ ص، رقی.

مؤلف از محققان و نویسندگان هوشمند مصری است، او ابتدا به «صفین» می‌اندیشد

و چگونگی رویارویی معاویه با علی. و آهنگ آن می‌کند که چگونگی رویارویی آن، دو جریان چونان «دو صف» و نه سرزمین به نام «صفین» بررسی کند. در این بررسی به ریشه‌ها توجه می‌کند و آغاز کژی را در آستانه رحلت رسول الله (ص) می‌یابد و بر این باور می‌رود که از همانجا قبیله‌گرایی و ارزش‌گریزی در چهره اسلام دوبار نموده می‌شود. پس این دو خط را ادامه می‌دهد اسلام محمدی و جلوه آن در علی و اهل بیت و اسلام قبیله‌گر در مکتب خلفا. او نمودها و نمادهای این جریان را در سقیفه چگونگی نصب عمر بن خطاب به خلافت شوری، روزگار حکومت علی (ع) و حضور بنی امیه در صحنه سیاست و نقش آن در اسلام پی‌گیری می‌کند.

• جغرافیای حافظ ابرو

حافظ ابرو، تصحیح محمد صادق سجادی. (چاپ اول: تهران، انتشارات بنیان/ دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۵). ۳۹۳ ص، وزیری.

حافظ ابرو، عبدالله بن لطف بن عبدالرشید، مورخ، جغرافیدان مشهور عصر تیموری است. کتاب جغرافیای وی افزون بر آگاهیهای شهرشناسی آکنده است از اطلاعات تاریخی بویژه در پیوند با ایران و ماوراءالنهر. بسیاری از آنچه درباره سرزمینهای اسلامی در این کتاب آمده است به تصریح وی از مشاهدات مستقیم اوست. آقای سجادی کتاب را براساس پنج نسخه مقابله و تصحیح کرده است، و در ضمن مقدمه سودمند از ارزش کتاب و چگونگی محتوای آن سخن رفته است. و در پانوشتها افزون بر ضبط اختلاف نسخه‌ها گاه توضیحاتی در چرایی گزینش متن آورده است.

• نامه‌ها و ملاقات‌های امام حسین (ع)

ابوالقاسم عالمی دامغانی. (چاپ اول: قم، بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۷۶). ۴۰۶ ص، وزیری. این کتاب گزارش تفصیلی نامه‌ها و

اشعار و نامه‌ها درباره شخصیت و شعر شهریار بزرگ سخن. برخی از مقالات به شرح حال آن بزرگ پرداخته‌اند و برخی دیگر به چند و چونی شعر وی و بعضی در انتقاد از شعر او عناوین برخی از نگاشته‌ها چنین است:

سالشمار زندگی شهریار، شرح یکی از غزل‌های شهریار، شبی شورانگیز با شهریار، یادی از حیدربابای شهریار، شهریار غزلسرای شهر معاصر، انتقادهای اخوان ثالث از منظومه شهریار، شهریار شعر، به یاد شهریار و ...

• الجواهر فی الجواهر

ابوریحان بیرونی / تحقیق یوسف هادی. (چاپ اول: تهران، دفتر نشر میراث مکتوب / شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴). ۵۶۲ ص، وزیری.

گوه‌شناسی دانشی است که به بحث از چگونگی و اوصاف گوه‌ها مثل الماس، یاقوت، فیروزه، عقیق می‌پردازد و منافع سنگهای قیمتی را بیان کرده و شناخت فلزها را نیز مورد بحث قرار می‌دهد. بهترین کتاب در این موضوع به زبان فارسی «تسنوخ‌نامه ایلخانی» از خواجه نصیرالدین طوسی و به زبان عربی کتاب «الجواهر فی الجواهر» ابوریحان است.

این کتاب دارای سه مقاله است: مقاله اول درباره: یاقوت، لعل بدخشی، الماس، لؤلؤ، زمرد، فیروزه، عقیق، آهن ربا و ... و خواص و علامتهای هر کدام است. مقاله دوم درباره فلزاتی از قبیل: جیوه، طلا، نقره، مس، آهن، سرب و ... می‌باشد. و مقاله سوم - که بسیار مختصر است - درباره: برنج، سفید روی (روی)، طالیقون (که مرکب از همه فلزات است) می‌باشد.

کتاب دارای مقدمه‌ای سودمند در شرح حال ابوریحان و در پایان آن نسخه بدلهای و فهرستهای متنوع آورده شده است.

• المعجم المفصل فی شواهد اللغه العربیه

امیل بدیع یعقوب. (چاپ اول: لبنان، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۷). ۱۴ ج، وزیری.

مجموعه‌ای است عظیم و منبعی است، فخیم برای دستیابی به اشعاری که در متون مهم لغت بدانها استشهاد شده است. امیل یعقوب از ادیبان و معجم‌نگاران سختکوش لبنانی پنج سال تمام متون لغت را کاویده و اشعار را استخراج کرده و پس از آن در دیوانهای شاعران به جستجو پرداخته و قریب به اتفاق این اشعار را در دیوانها ردیابی کرده و بدین سان آنها را مستند ساخته است. او اشعار را بر اساس قافیه سامان داده است، و در ذیل اشعار منابع آن را از دواوین و متون لغت یاد کرده و گوینده شعر را مشخص کرده است. و گاه به ضبطهای نادرست و گاه به نسبتهای نادرست نیز تنبه داده است.

• انوار البلاغه

محمد هادی بن محمد صالح مازندرانی. (چاپ اول: تهران، مرکز فرهنگی قبله / دفتر نشر میراث مکتوب، ۱۳۷۶). ۴۲۰ ص، وزیری.

انوار البلاغه کتابی است در فن بلاغت: معانی و بیان و بدیع در دیباجه کتاب از فصاحت و بلاغت سخن رفته و بدقت این دو واژه تعریف شده است. آنگاه در سه فن به بحث از علم معانی، بیان و بدیع پرداخته شده است. محقق محترم کتاب را بر اساس سه نسخه مقابله و تصحیح کرده؛ اختلاف نسخه‌ها را در پانوشتها ضبط کرده است. پایان بخش کتاب فهرستهای فنی آن است. فهرست آیات، روایات، اعلام، کتب و ...

• مجمع مجموعه‌ها

• به همین سادگی و زیبایی

جمشید عزیزاده. (چاپ اول: تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۶). ۷۱۷ ص، وزیری. مجموعه‌ای است از مقاله‌ها، پژوهشها،

ملاقاتهای حضرت امام حسین (ع) است، که بر اساس تاریخ تنظیم شده است. نامه‌های امام (ع) در حیات امام حسن (ع)، نامه‌های قبل از حادثه کربلا و نامه‌هایی که در جریان حادثه کربلا نگاشته شده است. ملاقاتها نیز بلحاظ زمانی از پس مرگ معاویه است، تا روز دهم محرم ۶۱ هجری. افزون بر متن نامه‌ها چگونگی نگاشته شدن آنها و زمینه‌های تاریخی آنها بحث شده است. محتوی کتاب را آقای نظری منفرد در خطابه‌های خود القا کرده است و آقای عالمی به تحریر آنها پرداخته و بحث‌ها را مستند کرده است.

• شیخ الجامع الإعظم محمد الطاهر ابن عاشور حیاة و آثار

بلقاسم الغالی. (چاپ اول: بیروت، دار ابن حزم، ۱۴۱۷). ۲۵۴ ص، وزیری. شیخ محمد طاهر بن عاشور یکی از مصلحان، فقیهان و مفسران بزرگ تونس است. تفسر او با عنوان «التحریر و الثنوبر» تفسیری است بزرگ و بسیار پر محتوی. این کتاب در چهار باب نگاهی است به زندگانی، آثار حرکتهای علمی اجتماعی و اصلاحی بن عاشور و نیز شیوه فقاهت و اجتهاد و روش تفسیری او.

• مجمع ادبیات

• یک صدف از هزار

مرتضی دانشمند. (چاپ اول: قم، مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶). ۸۷ ص، رقمی.

مجموعه‌ای است از پانزده داستان کوتاه درباره زندگانی علی (ع). مؤلف داستانش را پرداخته است اما کوشیده است در این پردازش از متن تاریخ فراتر نرود. داستانها تاریخی اجتماعی و اخلاقی است و خواندنی و سودمند.